

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus
Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat De Sacramentis, & Censuris

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. I. De Promissione constitutiva Sponsalium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40650

QUÆSTIO PRIMA.

De Sponsalibus univèrsim.

Explicabimus primo, Quomodo Sponsalia constituentur? Secundo, ad quid obliget fìcta Sponsorum promissio? Tertio, Ad quid obliget promissio solum interna, ac votum nubendi. Quarto, de Verbis, ac aliis signis, quibus Sponsalia contrahuntur. Quinto, Quinam possint illa contrahere? Sexto, Quanam ex iis obligatio consurgat? Denique discutiemus de eorum effectibus: In sequenti autem quæstione agemus seorsim de causis, ob quas possunt sponsalia dissolvi: De Sponsalibus vero conditionatis dicemus quæstione quarta agentes de Matrimonio celebrato cum consensu conditionato.

ARTICULUS I.

De Promissione Constitutiva Sponsalium.

- I. Quid sint Sponsalia?
- II. Quanam promissione constituentur?
- III. Si promissio sit indeliberata, non obligat; sicut nec votum; Nec potest obligare sub levi promissio Sponsalium.
- IV. Nec obligat promissio isthac non acceptata.
- V. Debet pariter signo sensibili manifestari. Sed quando taciturnitas sufficit in repromittente?
- VI. Sponsalia neque sunt Sacramentum, neque Sacramentale.
- VII. Ad valorem Sponsalium satis est intentio deliberata virtualis, non vero habitualis.
- VIII. Requiritur ad eorundem valorem voluntas se obligandi ex iustitia ad Matrimonium inveniendum, sed non voluntas illud exequendi.

I. Sponsalia dicuntur ex Ulpiano a spondendo; significant enim striete sumpta mutuam sponsonem, seu promissionem futuri Matrimonii: Significant etiam munera, quæ sibi mutuo sponsi tradunt; in quo sensu servi Saulis dixerunt Davidi 1. Re-

gum 18. *Non habet Rex Sponsalia necesse*; hoc est non indiget muneribus, quæ dentur filiæ suæ a Genero; Ac demum significant ipsum Matrimonium ratum, non consummatum; in quo sensu Beatissima Virgo dicitur Sponsa Joseph; Matth. enim 1. habetur: *Cum esset desponsata Maria Joseph*; Univèrsim tamen qui Matrimonium ratum contraxerunt, communiter dici solent Sponsi de presenti, cum solum spondeant usum Matrimonii; qui vero matrimonium nondum contraxerunt, sed solum promiserunt, dicuntur Sponsi de futuro, & absolute sponsi; spondent enim ipsum matrimonium; seu potius dicuntur isti promissi relate ad matrimonium; illi vero dicuntur promissi relate ad usum, seu ad effectum matrimonii.

II. Quæritur nunc primo; Quanam sit definitio propria sponsalium? Et quanam promissione constituentur? Respondeo, optime definiri, quod sint, *mutua promissio futuri Matrimonii*. Dicitur, *Promissio*, cum non sufficiat mera voluntas, & propositum nubendi, nisi accedat promissio, quæ inducat obligationem de iustitia ad contrahendum. Dicitur, *Mutua*, quia sponsalia habent vim contractus onerosi, qui parem utrinque obliga-

tionem inducat: Quare sicuti non consistit matrimonium sine mutua, seu reciproca traditione domini in corpora; ita nec consistunt sponsalia sine mutua promissione matrimonii. Dicitur demum, *Futuri matrimonii*; Sicut enim per hoc quod sponsalia sint mutua Promissio, conveniunt cum reliquis contractibus, ita per hoc quod habeant pro objecto immediato promissionis futurum matrimonium, a reliquis contractibus differunt; & sic in definitione habetur verum genus, & differentia. Quod si Titius, & Berta sibi invicem sponsalia promitterent, efficerent quidem contractum obligatorium, non tamen sponsalia; quia matrimonium non est objectum immediatum talis promissionis, sed mediatum: Nam sicut aliud est rem promittere, aliud vero promittere promissionem rei, Verbi gratia aliud est vovere castitatem, aliud vero vovere se facturum votum castitatis; ita aliud est promittere matrimonium, aliud vero promittere promissionem matrimonii, seu sponsalia.

Ex dictis sequitur, tres conditiones essentialiter requiri ad valorem sponsalium. Prima est, ut habeatur promissio voluntaria, & deliberata; Secunda, quod sit mutua, & acceptata; Tertia, quod sit signo sensibili expressa.

III. Requiritur itaque primo promissio voluntaria; quia sponsalia inducunt obligationem, & vis obligandi habetur a voluntate: Debet etiam esse deliberata, quia cum sponsalia obligent sub mortali, requiritur tanta deliberatio, quanta sufficit ad peccatum mortale; Unde fit, quod promissio facta animo simulato non obliget vi promissionis, quamvis possit aliquando ratione damni illati obligare, ut dicemus art. 3. Neque obligat promissio ex animo facta ab eo,

qui ignorabat ex promissione sequi obligationem; aut ab eo, qui volebat se obligare; qui enim non habet animum se obligandi, non obligatur, cum promissio sit veluti lex privata, quam sibi imponit promittens; & obligat juxta intentionem Legislatoris, seu promittentis. Verum tamen est ex Sanch. lib. 1. disp. 9., & aliis, quod non requiratur in promittente expressa voluntas se obligandi, sed sufficiat tacita, & implicita; quia qui vult antecedens, censetur etiam velle consequens, quod naturaliter sequitur ex antecedente; ergo qui vult promittere, sciens naturam promissionis, vult etiam se obligare, cum obligatio naturaliter sequatur ex promissione; ut dicitur etiam de voto. Præterea sicut votum sine sufficienti deliberatione emissum non obligat, ne sub levi quidem; ita promissio hæc, si sit indeliberata; ut notat Perez sect. 3., & Con. dub. 2. Et ratio est, quia obligatio ex iustitia in materia gravi semper obligat sub mortali, nunquam sub veniali, ut communius docent cum Less. cap. 4. obligatio autem orta ex promissione rigorosa sponsalium est obligatio iustitiæ, & in materia gravi; ergo non potest obligare sub levi, si cum semiplena advertentia fiat talis promissio: Sicuti non obligatur ad restitutionem ullam, ne sub levi quidem, qui graviter damnificavit ex semiplena deliberatione; (quamvis sub levi ad restitutionem teneatur, qui leviter damnificavit cum plena deliberatione) ut docent communius apud eundem Lessium, & alios. Et ratio est, quia onus restitutionis in materia gravi est grave; quod si damnum non oritur ex culpa gravi, non potest parere onus grave, ut illud compensetur, eo quod pœna gravis culpa non gravi non sit consentanea; ergo qui cum levi culpa ex semiplena deliberatione

gra-

graviter damnificat, nullatenus ad ullam restitutionem obligatur.

IV. Requiritur secundo, quod promissio sit mutua, & acceptata; nam promissio regulariter non obligat, nisi acceptetur; habet enim hanc tacitam conditionem, videlicet, si alter illam acceptet; ut notat Sanch. lib. 9. disp. 5., Reginald., Perez, alique: Solum in aliquibus casibus, in quibus aliter lex disponit, promissio non acceptata obligat, verbi gratia, si quid promittatur infanti, ex lege *subemus*, *Cod. de Emancipatione liberorum*; tunc enim jus positivum supplet defectum acceptationis; Sic etiam si promissio fiat Civitati, aut Ecclesie, vel ad causas pias, ut notat Less. cap. 18. n. 36.

V. Tertio requiritur, quod sit signo sensibili manifestata; Etenim promissio fit homini, qui non potest illam acceptare, & illius obligationem acquirere, nisi aliquo signo externo sibi manifestetur; In quo differt a voto, quod cum sit promissio facta Deo, qui intuetur cor, non debet exterius manifestari. Ex quo fit, quod si Titius promittat matrimonium Bertæ, & hæc taceat, non fiant sponsalia, quamvis Berta interius consentiat; quia promissio Bertæ secundum se non manifestatur per taciturnitatem.

Neque dicas; *In cap. finali De desponsat. impuberum*, habetur; Valida esse sponsalia contracta a parentibus pro filiis puberibus, vel impuberibus, si isti consentiant, & non contradicant; ergo taciturnitas satis est ad sponsalia celebranda.

Nam respondeo, in tali casu satis esse taciturnitatem propter speciale jus positivum, quod illam accipit pro consensu. Immo Con. dub. 3., & Bonac. contra Sanch. putant ex laud. cap. colligi, etiam valida esse sponsalia a parentibus celebrata pro filiis absentibus, si isti, ubi hoc audie-

rint, non contradicant. Notandum tamen, quod licet hoc sit verum, quando Pater, vel Mater, vel alius habens curam filiorum contrahit pro illis, non est tamen verum, si alius, qui curam filiorum non habet, pro illis contrahat: Et ratio est, quia in illo tantum casu jus accipit taciturnitatem pro consensu; At in hoc alio casu militat regula illa juris in 6. *Qui tacet, neque consentire, neque dissentire videtur*: Est quidem alia regula juris in 6. dicens: *Qui tacet, consentire videtur*; Sed hujus regulæ sensus est, quod tacens consentire videatur in eo, quod est in sui favorem, non vero in eo, quod est in sui præjudicium, & in ordine ad obligationem contrahendam.

VI. Rogabis: Sintne sponsalia Sacramentum, aut Sacramentale?

Respondeo, neque esse Sacramentum, nec ullum ex Sacramentalibus. Etenim non sunt signum efficax gratiæ a Christo institutum, (quod requiritur ad rationem Sacramenti novæ legis) sicut est matrimonium. Neque sunt instituta ab Ecclesia, tamquam cæremonia sacra ad impetrandum a Deo aliquem effectum; quod requiritur ad Sacramentale.

Neque obstat, quod D. Th. in 4. dist. 24. quæst. 2. dicat, Sponsalia esse Sacramentalia quædam matrimonii; sicut est exorcismus relate ad baptismum. Nam D. Th. tantum vult innuere, quod eodem modo sponsalia præcedant matrimonium, sicut exorcismus baptismum; non vero, quod sicut exorcismus est cæremonia sacra facta ab Ecclesia cum quibusdam orationibus, & ritibus ante baptismum instituta, ita similiter sponsalia: hæc enim solum approbantur ab Ecclesia; eo modo quo approbantur etiam in jure civili, & jure gentium, tamquam contractus quidam naturalis prævius ad matrimonium.

VII.

VII. Quæritur secundo; Utrum ad valide celebranda sponsalia satis sit animus internus cum deliberatione, seu intentione deliberata virtuali, aut habituali promittendi matrimonium; an requiratur actualis deliberatio, & advertentia?

Ad quaestum dilucidationem sciendum, quod advertentia, & deliberatio, seu intentio deliberata actualis, seu formalis dicatur illa, quam actu homo habet, quando fit opus; Virtualis vero dicitur, quæ fundatur in actuali, & manet in virtute illius, ita ut licet actualis deliberatio non existat, quando fit opus, censeatur tamen moraliter perseverare, & in opus influere: Hac solet haberi in conficiendis Sacramentis; etenim intentio deliberata actualis sæpe non habetur, quando Sacramentum conficitur; quia tamen ab ea movetur homo ad operandum, dicitur cum intentione virtuali confici Sacramentum: Quare in casu nostro, si quis deliberavit promittere matrimonium Bertæ, & postea, quando promittit, distrahitur ab illa actuali deliberatione, & cogitatione, dicitur cum virtuali deliberatione promittere. Deliberatio demum habitualis dicitur, quæ nullatenus influit in opus, sed habetur in voluntate per modum habitus; sicut enim habitus non influit in actum, nisi quando determinatur a voluntate; ita qui habet deliberationem habitualem, non influit in actum; quamvis influeret, si ad illum adverteret. Inquiritur nunc, quanam ex his deliberationibus requiratur ad valide contrahenda Sponsalia?

Dico primo cum communissima contra Hurtad. disp. 1. diff. 9., Ad valorem contractus sponsalium sufficere deliberationem, ac intentionem promittendi Matrimonium virtualem: Sicut eadem pariter deliberatio sufficit ad valorem matrimonii, necnon ad

valide vovendum, & ad valorem aliorum contractuum; Ratio est, quia hic est modus agendi in hominibus, nec requiritur in contractibus humanis modus operandi exquisitissimus, videlicet cum deliberatione actuali; hic enim modus est præter humanam conditionem: Quare Donationes, Testamenta, Professio religiosa, &c., censeantur valida præcise per hoc, quod ex præcedenti deliberatione moraliter perseverante fiant. Et ratio a priori est, quia in tali casu habetur formalis voluntas contrahendi sponsalia, orta ex deliberatione actuali moraliter perseverante.

Dico secundo; Ad valorem sponsalium non sufficit deliberatio, ac intentio promittendi Matrimonium habitualis; Sicut nec sufficit habitualis intentio relate ad conficienda Sacramenta. Ratio est, quia per talem deliberationem, seu intentionem actio non censeatur esse humana; cum non procedat ab ulla deliberatione influente in ipsam.

Neque dicas primo; satis est intentio habitualis ad applicandum alicui Sacrificium; Nam si hodie applico Sacrificium crastinum pro Petro, quamvis hæc voluntas non sit causa, ut cras sacrificem, tamen si non revocatur, satis est, ut fructus Sacrificii profit Petro; ergo etiam habitualis voluntas satis est ad valorem sponsalium, & Sacramentorum.

Nam concessio antecedente, nego consequentiam. Disparitas est, quia applicatio Sacrificii est quædam donatio, & dispensatio fructus illius; ad donationem autem satis est voluntas habitualis; nam si ego nunc donem, verbi gratia, Titio domum sub conditione, quod crastina die veniat ea domus in meam potestatem, purificata conditione, statim domus evadit Titij sine ulla alia mea voluntate: Ita accidit, quan-

quando applicatur alteri Sacrificium: At nec contractus, nec confectio Sacramenti habentur ab actione humana, si non procedant a deliberatione saltem virtuali: Esto ad suscipiendum aliquod Sacramentum, puta, Extremae Unctionis, satis sit intentio habitualis, & interpretativa, quia scilicet ad recipiendum minus requiritur, quam ad agendum.

Neque dicas secundo: Aliquando conjuges dormiunt, quando per Procuratorem celebratur contractus sponsalium, aut matrimonialis; ergo ad valorem istorum satis est voluntas habitualis.

Nam negatur consequentia; in casu enim adducto Sponsi, aut Conjuges non habent meram intentionem contrahendi habitualem, sed virtualem; quia voluntas ipsorum praterita, & non revocata est causa, ut hic, & nunc Procuratores ipsorum nomine contrahant, & sic intentio contrahentium virtualiter perseverat, & influit in contractum per voluntatem procuratorum.

VIII. Queritur tertio; An ad valorem sponsalium spectet non solum voluntas promittendi, & se obligandi ad Matrimonium, sed etiam voluntas exequendi, seu ponendi matrimonium, quod promittitur.

Respondeo, & dico primo, Ad contractum sponsalium essentialiter requiri non solum voluntatem promittendi, sed etiam voluntatem se obligandi, ut habeatur vera promissio distincta a mero proposito; ut ostendunt Less., & Con. apud Martinum Perez: Quare si quis haberet animum promittendi, & non se obligandi, ignorando, quod ex natura promissionis sequatur obligatio, vere sponsalia non contraheret; Sicut qui vellet emere, & nollet se obligare ad pretium solvendum, non celebraret contractum emptionis; Quia tamen ad

naturam contractus sequitur obligatio, idcirco qui naturam contractus cognoscit, & non vult se obligare, vere non vult contrahere, quamvis oretenus dicat, id velle; cum impossibile sit habere duas voluntates oppositas contrahendi, & non se obligandi.

Hic autem adverte, per promissionem sponsalium non conferri alteri solum jus ex fidelitate, sed etiam ex justitia; ut docent communiter cum Vasq., & Perez contra Hurt. Ratio est, quia quoties contractus est mutuus, & onerosus, obligatio, & jus, quod ex eo oritur, est justitiae, quae respicit aequalitatem, & recompensationem rei aequivalentis; quod non respicitur a fidelitate: Si tamen promissio non esset mutua, tunc ex sola fidelitate confurgeret obligatio, dummodo promittatur matrimonium independentem a repromissione; Aliiter obligatio est nulla, quia non obligat promissio facta sub conditione, quae non purificatur: Quod si quis dubitet, an promiserit matrimonium cum animo se obligandi independentem a repromissione alterius, judicandum est, quod promiserit dependentem ab illa, seu sub conditione, quod alter pariter repromittat matrimonium. Ratio est, quia praesumitur, promississe juxta naturam sponsalium, quae ferunt promissionem utriusque contrahentis.

Dico secundo; ad valorem sponsalium non est necessaria voluntas exequendi, seu ponendi matrimonium, quod promittitur. Ita communiter cum Sanch., Filliuc., & aliis apud Perez contra Valent. Ratio est, quia ad valorem Sponsalium solum requiritur promissio, & voluntas se obligandi; haec autem stare potest cum proposito non exequendi id, quod promittitur: Sicuti cum voto castitatis stare potest mala intentio for-

ni-

nicandi; & cum voluntate donandi, verbi gratia librum, stare potest voluntas illum comburendi. Ratio a priori est, quia per promissionem datur jus ad rem; potest autem dari jus ad rem, quin detur res ipsa, imo cum voluntate prava non dari illam.

Neque dicas cum D. Th. 2. 2. quaest. 88. art. 1. Ad votum requiri propositum faciendi, cum promissio ex tali proposito procedat. Nam D. Th. loquitur de voto, & promissione, ut licite, & honeste, non vero ut solum valide fiant.

ARTICULUS II.

De Promissione ficta Sponsalium.

- I. *Promissio ficta non sufficit ad valorem sponsalium. Ea tamen in foro externo parit obligationem, non quidem naturalem, sed civilem.*
- II. *Ficte promittens ad quid tenetur in foro conscientiae?*
- III. *Quid, si ficte promittens Virginitatem desloravit sub spe matrimonii? Quod si quis consanguineam desloravit vere promittendo absolute matrimonium, num teneatur dispensationem petere, & stare promissis?*
- IV. *Num possit pecunia damnum compensare huiusmodi deslorator, si sit notabiliter dignior? At quid si ea fuerit corrupta, & non disparis conditionis.*
- V. *An possit ficte promittens negare coram iudice promissionem, quando non tenetur vi illius ad matrimonium.*
- VI. *Si quis notabiliter dignior ficte matrimonium promittit Berte, sed cum iuramento, num illam teneatur ducere ratione iuramenti?*
- VII. *Quid, si tale iuramentum non con-*

firmet, sed solum comiuetur promissionem?

VIII. *Et quid, si tam promissio sit ficta, quam iuramentum?*

I. **D**iximus, promissionem fictam, seu exterius factam sine animo promittendi, aut se obligandi, non sufficere ad valorem sponsalium, cum vere non pariat obligationem: Etenim obligatio sponsalium provenit ex sola voluntate promittendi. Certum tamen est, quod promissio illa ficta in foro externo aliquam pariat obligationem, non naturalem, sed civilem, videlicet non ortam a natura, sed a Republica, & a Principe humano.

II. Quæritur propterea primo, Ad quid tenetur in foro conscientiae, qui ficte matrimonium promisit?

Respondeo, & dico; Qui ficte promittit matrimonium sceminae non repromittenti, peccat quidem venialiter mentiando, sed secluso damno, quod sequitur, ne sub veniali quidem tenetur eam ducere. Ita Sanch. disp. 10., Ledefin., Perez contra Vasq. Ratio est, quia neque tenetur ratione promissionis, cum fuerit ficta; Neque ratione injuriæ; non enim habetur in casu nostro contractus onerosus, unde inferatur alteri injuria; Neque tenetur ratione damni, cum supponamus, nullum inde sequi damnum; ergo quamvis peccaverit venialiter mentiando ficte promittens alteri non repromittenti, non per hoc tenetur, ne sub veniali quidem, stare promissis, utpote fictis.

Dico secundo; Ficte promittens matrimonium alteri repromittenti peccat graviter contra iustitiam. Ita communiter. Ratio est, quia in quolibet contractu utrinque oneroso lex iustitiæ præscribit, ut uterque serio contra-

pe-